

BİLİNMEYEN SULAR'DA KAÇINILMAZ İKİLEM

Ahmet Duran ARSLAN

Sorumlu Yazar/Corresponding

Author:

Araş. Gör., Muğla Sıtkı Koçman
Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı,
Muğla, Türkiye.

ORCID: 0000-0002-5131-2499

E-mail:

ahmetduranarslan@gmail.com

Geliş Tarihi/Submitted: 03.04.2020

Kabul Tarihi/Accepted: 24.10.2020

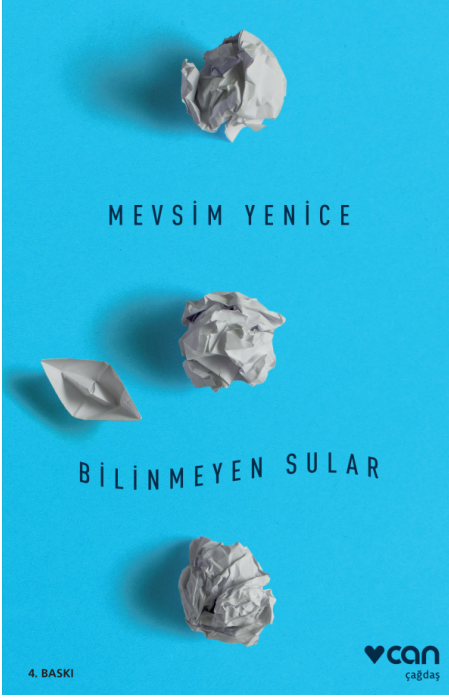
Tanıtımı Yapılan Kitap:

Yenice, Mevsim (2019). *Bilinmeyen
Sular*. İstanbul: Can.

ISBN: 978-975-074-046-6

Bütün sesler ve yüzler çekildikten, karanlık aydınlığa galebe ettikten sonra başlar korkuların birçoğu. Çünkü bu vakitler tekinsizliğe gebedir. İnsan ise böyle zamanlarda -hayatta kalma dürtüsünden olsa gerek- eylemsizliğe yönelir. Ancak elbette ki bu eylemsizliği kabullenmeyerek "karanlığın yüreği"ne doğru yol almak isteyenler de vardır. İşte bu yürüyüşe meftun eserlerden biri, Mevsim Yenice'nin *Bilinmeyen Sular*'ı... Kitabın anahtar cümlelerinden biri, hatta mottosu olarak nitelendirilebilecek şu ifadeye dikkat: "Hiç bilmediğin sular da yüzmek boğulacağın anlamına gelmez." (2019: 21) Bu sözün insanı harekete geçirebilecek, ona cesaret aşılayabilecek bir ışığa sahip olduğu doğru! Peki ama belki de tüm ömrünü arzu ile kaygı ikiliminin ortasında geçiren insan için bu motivasyon yeterli mi?

Şunu başta ifade etmek gerekir ki, kitaptaki öykülerde hüznü, kederi ya da acıyı görmek mümkün. Ama bunca olumsuz duyguya rağmen yine de insanı umuda, belki daha doğru bir ifadeyle mücadeleye çağıran bir yanı var bu öykülerin. Bu çağrı, Samuel Beckett'in çağrısıyla akraba bir bakıma: "Hep denedin, hep yenildin. Olsun. Gene dene, gene yenil. Daha iyi yenil." (1983: 7) Ya da Pink Floyd'un kitapta da atıf yapılan "High Hopes"taki (1994) şu cümleleriyle: "Yorgun gözlerimiz hâlâ ufukta geziniyor / Bu yoldan defalarca geçtik oysa". Ya da Murathan Mungan'ın yazıp Yeni Türkü'nün

seslendirdiği "Fırtına"daki (1988) şu dizelerle: "Ne geçmiş tükendi / Ne yarınlar / Hayat yeniler bizleri / Geçse de yolumuz bozkırlardan / Denizlere çıkar sokaklar". Bu sanatsal mücadele çağrılarının örneklerini çoğaltmak mümkün. Ancak düşünce ya da teori düzeyindeki bu estetik çağrıların eylem ya da pratik düzeyindeki karşılığı nedir acaba? Bilinmeyen Sular'da bu soruya, arzu ile kaygı arasındaki bu gerilime bir metaforla karşılık veriliyor: "salıncak". Bu bağlamda kitaptaki "Dostlar Böyle Yapar Çünkü"

öyküsü dikkat çekicidir. Yıllardır yaşadığı yerden artık ayrılmaya karar verdiğini bildiren bir karakter için anlatıcı-karakter şunları kaydeder:

"Hiçbir yere gidemeyecek, biliyorum. Kendimden. Yıllardır bu ıssız saatte, coşkusu sönmüş parkta oturup aynı şeyleri konuşmamızdan. Ve hâlâ işte burada, salıncakta bir ileri bir geri sallanmaktan öteye gidemediğimizden. Biliyorum. O da biliyor. Susup gidecekmiş gibi yapmaya, sallanmaya devam ediyoruz." (2019: 42)

Kurduğu hayalin sahteliğini kendine dahi itiraf etmekten aciz bir karakter burada söz konusu olan. Ancak anlatıcı-karakter de ondan çok farklı durumda değil aslında. Belki de aralarındaki tek fark, aciziyetini kabullenip kabullenememe noktasında beliriyor. Bu karakterler "aynılık sınırları" nı aşamayan, konfor alanlarını terk edip "öte"ye gidemeyen, coşkusunu yitirmiş bir parkta mütemadiyen sallanmaya mahkûm kişiler... Onlar aracılığıyla, bilinmeyen suların çekiciliği ile ürkütücülüğü ya da bir başka ifadeyle arzu ile kaygı arasındaki gerilim nedeniyle eylemsizliğe

esir olmuş kişilere, tabiri caizse “salıncaktakiler”e iğneleyici bir selam gönderiliyor. Kitaptaki başka öykülerin de yine gitmek ile kalmak, cesaret ile korkaklık gibi ikili karşıtlıklar arasındaki gerilimden beslendiğini söylemek mümkün.

Ayrıca, “bilinmeyen sular” metaforunu yazma edimi etrafında düşünmek de velut neticeler doğurabilir. Yazıyı simgesel ya da hayalî bir mekân olarak tasvir etme imkânımız olduğuna göre, acaba yazma ediminin kendisini de bir çeşit “bilinmeyen sular” olarak düşünebilir miyiz? Yazmanın doğasında da türlü bilinmezlik ve tekinsizlik yok mudur? Yapılan onca plan-programa, hazırlanan onca çalışma taslağına rağmen yine de kontrolün sağlanamadığı kimi durumlar, üstesinden gelinemeyen kimi sorunlar ya da dizginlenemeyen kimi karakterler söz konusu değil midir? Yazının ve hatta onu inşa eden kelimelerin de gizemli bir kimliğinin, aklının ya da en azından bir gerçekliğinin olduğu söylenemez mi? Dahası, kanonize olmuş isim ve temaların dışında yazma girişimi de bir çeşit “bilinmeyen sulara yolculuk” olarak tanımlanamaz mı? Özgün olma arzusu ve edebî çevreden dışlanma kaygısı yine yan yana yürümüyor mudur? Bu sorular, bir kitaba seçilecek başlığın çağrışım alanının ne denli önemli olduğu konusunda bir fikir verebilir sanırım.

Kitapta tekinsizliği çağırın önemli bir metafordan daha bahsetmek gerekir: “tuval”. “Bataklık Balığı” öyküsünde, Theo’nun ressam John Rett Mill’in “Azize Brigid” tablosuna bakarken aklından geçirdikleri bu anlamda önemlidir:

“Karşımda duran büyük tuvalin sağ alt köşesinde, onlarca rengârenk figürün arasında kibrit kutusu büyüklüğünde boş bırakılmış beyaz bir alan keşfetmiş ona bakıyordum. Kendime o karmaşada bir yer bulmuştum. Tek bildiğim tuvalin bana ayrılmış ufacak köşesine bir figür gibi kıvrılıp uyumak arzusuydu.” (2019: 52)

Buradaki “büyük tuval” ifadesini “dünya”yı karşılayan bir metafor olarak okumak mümkündür. Theo -âdeta yeni bir ülke gibi- harita üzerinde keşfettiği “beyaz alan”a yerleşmek ve orada karmaşadan uzak yaşamak ister. Bu durumda “rengârenk figürl-

er” de dünya üzerindeki okyanus, deniz, dağ, buzul, kıta, ülke gibi fiziki gerçeklere karşılık gelir. Ancak bu renklilik, zenginliğin değil karmaşanın işaretidir Theo’ya göre. Dolayısıyla arzu ile kaygı yine el eledir ve düello bellidir: karmaşanın içinde uyumak.

Kitaptaki karakterlerin iç konuşmalarındaki ikilemlerden son bir örnek daha... Bu sefer kitaba adını veren “Bilinmeyen Sular” öyküsünden... Hem öykünün hem kitabın ilk cümlelerine ev sahipliği yapan şu pasaja dikkat:

“Apartmanın önündeyim. Kutucuklar hâlinde yan yana ve üst üste dizilmiş pencerelere bakıyorum, içlerindeki zifirî karanlığa. Bunca daireyi, odayı, insanı içinde barındırabilen yapının temelini düşünüyorum, iskeletini. Binanın taşıyıcı kolonlarını, sağlamlaşması için taş ve kumla doldurulan kolon boşluklarını, kirişlerin eklem yerlerinden bedene bağlanarak bir bütün gibi durmalarını. Ben de hayatı böyle dimdik, yerimden milim kıvıldamadan, heybetli bir yapı gibi karşılayıp taşıyabilir miyim? Dingin bir bina olabilir miyim sahiden?” (2019: 13)

Buradaki ikilem, anlatıcı-karakterin belirli bir süre ayrı kaldığı evine tekrar girmeden önce onun önünde bir anlığına donakalması ve tüm dikkatini evin bulunduğu apartmana yoğunlaştırmasıyla başlar. Bina ile beden ilişkisi üzerinden işlenen bu ikilem, özellikle anlatıcı-karakterin en sondaki iki sorusuyla daha belirgin hâle gelir. Bir yandan muhtelif bileşenleri ustalıklı bünyesinde barındıran, tüm yüküne rağmen duruşundan ve bütünlüğünden ödün vermeyen bu binaya benzemek ve türlü güçlüklerle çevrili hayat karşısında parçalanmamak, dimdik durmak arzusu duyar. Ancak öte yandan son sorusuna eklediği “sahiden” ifadesinin de gösterdiği üzere, derin bir kaygı ve kuşku içinde gözüktür. Kaçınılmaz ikilem yine iş başındadır.

Mevsim Yenice’nin Tekme Tokatlı Şehir Rehberi (2017) adlı ilk öykü kitabının ardından gelen Bilinmeyen Sular’ı (2019), insan doğasının önemli bir özelliğine, arzu ile kaygı arasındaki gerilime dikkat çekmesi açısından kayda değer bir eserdir. Söz konusu “kolektif gerilim”in özgün bir dil ve içerikle sunulmuş olması ise kitabın en büyük artısı olarak nitelenebilir.

Kaynakça

Beckett, Samuel (1983). *Worstward Ho*. London: John Calder.

Pink Floyd (1994). "High Hopes". *The Division Bell*.

Yeni Türkü (1988). "Fırtına". *Yeşilmişik*. (Söz: Murathan Mungan).

Yenice, Mevsim (2019). *Bilinmeyen Sular*. İstanbul: Can.

